

The Fossil Woman. A Life of Mary Anning, door Tom Sharpe. The Dovecote Press, 2021. 240 pp., ISBN 978-1-8384735-0-1 (paperback). Bestellen via office@dovecote-press.com. Prijs € 22,55.

Fossil Woman Mary Anning (1799–1847) werd geboren in Lyme Regis, aan het strand dat later beroemd zou worden als de “Jurassic Coast” van Zuid-Engeland. Zij groeide op in een arbeidersgezin. Om het inkomen aan te vullen, verzamelden en verkochten haar ouders al fossielen, een “praktijk” die zij met verve zou overnemen. Haar ontdekkingen, een leven lang, van ammonieten, plesiosauriërs, ichthyosauriërs en pterosauriërs, gaven de ontwikkeling van de paleontologie een enorme impuls.

De geoloog Tom Sharpe, tevens bestuurslid van het Lyme Regis Museum én poolreiziger (niet te verwarren met een inmiddels overleden naamgenoot, een auteur van satirische romans), heeft de biografie geschreven die zij verdient. De attractieve omslag van het boek nodigt al direct uit om te gaan bladeren. Sharpe’s werk is gebaseerd op gedegen onderzoek en getuigt van de grote mate van eruditie van de auteur. Het boek zit boordevol wetenswaardigheden. Dat maakt Sharpe’s opmerking verrassend dat er weinig over het leven van Mary Anning bekend is. Verrassend omdat, naast de identificatie en de geschiedenis van belangrijke vondsten, ook een groot aantal personen, waarmee Mary tijdens haar leven te maken had, ter sprake komt.

Vriendschap en liefde in een standenmaatschappij

Terecht wijst Sharpe in dat verband op de enorme drempels die de standsverschillen in de klassenmaatschappij van het 19de-eeuwse Engeland opwierpen. Mary was van eenvoudige komaf. Bovendien kon zij als vrouw geen lid worden van de Geological Society: hét podium waar nieuwe ontdekkingen en wetenschappelijk inzichten werden gedeeld door welgestelde, geleerde mannen die hoog op de maatschappelijke ladder stonden.

Ondanks die hindernissen wist ze met meerdere personen uit de *upper class* relaties aan te knopen. Daar waren bijvoorbeeld “the two Williams”, zoals Sharpe ze noemt, beiden gerenommeerde leden van de Geological Society: William Buckland en William Daniel Conybeare. De eerstgenoemde gaf de theropode dinosauriër *Megalosaurus* zijn naam; Conybeare bedacht de naam *Mosasaurus*.

Natuurlijk wordt ook de paleontoloog Henry de la Beche genoemd: decennialang huisvriend van de familie Anning. Meer dan eens vergezelde hij de drie jaar jongere Mary op fossielenjacht. Is er ooit sprake geweest van een zich ontwikkelende romance? Het blijft gissen.

Mary had ook vriendinnen, waarvan sommige, net als zij, fossielen zochten en verhandelden. Eén van hen, Anna Maria Pinney, geeft in haar dagboek een inkijk in Mary’s karakter: trots, vol zelfvertrouwen, met een eigen mening, intelligent, onafhankelijk, vroom, vriende-

lijk en gul, maar ook haatdragend, wraakzuchtig, onbeschoft, indiscreet en niet bang om roddels te voeden en schandalen te veroorzaken. Een bijzondere vriendin was de blijmoedige en intellectuele Charlotte Hugonin, die haar man, Roderick

Murchison, een gewezen legerofficier, inspireerde om geoloog te worden. In de film “*Ammonite*”, uit 2020, die één jaar voor de publicatie van het hier besproken boek uitkwam, is er sprake van een homoseksuele relatie tussen Mary (gespeeld door Kate Winslet) en Charlotte (gespeeld door Saoirse Ronan). Sharpe noemt de film ook in zijn boek en suggereert dat deze benadering voortkomt uit de kijk op seksualiteit in onze moderne samenleving, waarbij homoseksuele relaties in alle openheid kunnen bestaan en dus bespreekbaar zijn.

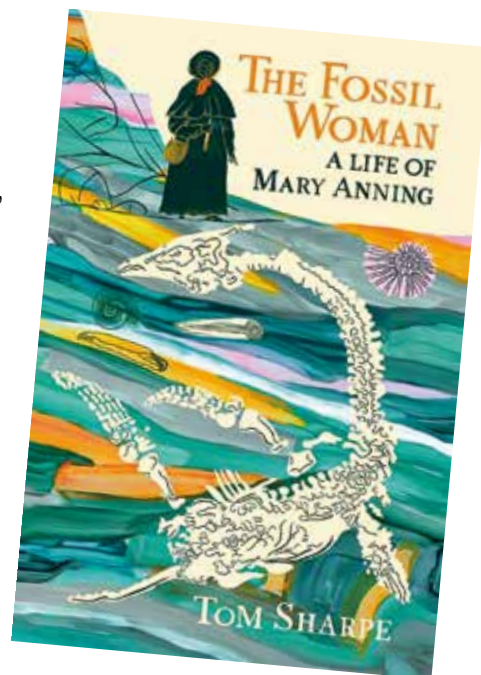
A “celebrated woman”

Mary was getalenteerd. Al tijdens haar leven werd ze de “celebrated Miss Mary Anning” genoemd. Dus ze heeft blijkbaar toch de nodige maatschappelijke hindernissen het hoofd kunnen bieden. Zelfs Friedrich August II, koning van Sachsen, is bij haar op bezoek geweest, weet Sharpe.

Behalve bekwaam veldpaleontoloog, was zij een kunstenaar, zoals blijkt uit haar vele tekeningen van fossielen, zoals het eerst bekende complete plesiosaurus-skelet dat zij in december 1823 had gevonden, maar ook tekeningen van haar eigen hondje. Beide zijn in Sharpe’s boek opgenomen.

Het fossiele reptiel werd in 1824 beschreven als *Plesiosaurus dolichodeirus* en afgebeeld door de eerder genoemde William D. Conybeare. Opvallend is dat de – overigens naar mijn mening veel te kleine – foto van het prachtige skelet van dit type-exemplaar in spiegelbeeld is afgedrukt. Dit is, wat mij betreft, het enige minder sterke punt van het boek. Die foto had correct en naar mijn mening natuurlijk minstens paginagroot moeten zijn. Eigenlijk geldt dat voor alle afgebeelde fossielen: die zouden beter tot hun recht zijn gekomen als het boek in groter formaat was uitgevoerd.

Samen met andere topvondsten van Mary – plesiosauriërs en ichthyosauriërs – is de *Plesiosaurus dolichodeirus* in een soort eregalerij tentoongesteld in het Natural History Museum te Londen: het is zeer indrukwekkend om dit alles in het echt te zien, kan ik uit eigen ervaring zeggen.

Afgedwongen geluk

Wat fossiele reptielen betreft, bleven Mary's vondsten niet beperkt tot ichthyosauriërs en plesiosauriërs. In december 1828 ontdekte zij de eerste als zodanig herkende pterosauriër van Groot-Brittannië. Uit de biografie wordt duidelijk dat Mary niet zozeer geluk heeft gehad bij het vinden van al die prachtstukken, maar dat ze het geluk veeleer heeft afgedwongen door haar ijver in het veld. Overigens betekende de handel in fossielen niet altijd een gegarandeerd inkomen. Mary heeft ook perioden van armoede gekend. In tijden van financiële crises werd ze dan gesteund door welgestelde relaties uit haar kennissenkring.

“Waarom heeft ze niet gepubliceerd?”, vraagt Sharpe zich af. Hij houdt het erop dat het vele zoeken, tekenen en corresponderen al haar beschikbare tijd heeft opgeslokt.

Meer dan Mary alleen

Sharpe's boek is verrijkt met gravures en foto's van Lyme Regis en de Jurassic Coast (toen en nu) en van een selectie van fossielen die door Mary gevonden zijn. De betreffende pagina's met de illustraties zijn niet genummerd. Dus eigenlijk bevat de biografie nog 32 bladzijden méér dan hierboven staat aangegeven! Aandoenlijk is een overgenomen gravure uit een kindertijdschrift van 1869. Die laat zien, hoe Mary als klein meisje wat hoger in de wand ammonieten uithakt, die voor haar vader kennelijk onbereikbaar zijn. Niet alleen Mary Anning, haar milieu en haar (omgang met) tijdgenoten komen ter sprake. Tevens wordt de geschiedenis van Lyme met haar vergane glorie van handel en scheepvaart behandeld. Het toevoegsel *Regis* (koninklijk) stamt uit betere tijden en is afgeleid van het Latijnse woord voor koning: rex. Eigenlijk kreeg

Lyme Regis met de “ontginning” en verkoop van fossielen in de loop van de 19de eeuw in economisch opzicht een tweede kans.

Sharpe komt ook met een plausibele verklaring voor de herkomst van het woord Lias: de bekende benaming van het gesteentepakket dat qua ouderdom ongeveer samenvalt met de Vroeg-Jura. Fonetisch benadert “Lias” de manier, waarop het woord *layers* in het plaatselijke Engelse dialect wordt uitgesproken.

Het boek van Sharpe besluit met een overzicht van musea, waarin door Mary gevonden fossielen te zien zijn: het Londense Natural History Museum blijkt bepaald niet het enige. We zullen natuurlijk nooit precies weten waar al haar vondsten gebleven zijn. Daarnaast is er een *Who is who* opgenomen, met een vrij complete lijst van personen die een rol hebben gespeeld in Mary's leven. Dat is heel handig, omdat er in het boek zoveel namen de revue passeren. *Last but not least* is er een uitgebreide noten- en bronnenlijst, aangevuld met meer literatuur over Mary, over de fossielen van Lyme Regis en over de geschiedenis van de paleontologie.

In mijn artikel over ichthyosauriërs (Gea nr. 4, 2021) stelde ik, dat de paleontologie sinds Mary Anning niet alleen maar *Männersache* is. De voortreffelijke, zeer informatieve biografie door Tom Sharpe had dit niet beter kunnen illustreren. Zijn boek is een absolute aanrader. *I rest my case*.

Geraadpleegde literatuur

– Mulder, E.W.A., 2021. Ichthyosauriërs: perfectie in convergentie. *Gea* 54 (4): 9–14.

Eric W.A. Mulder
eric292@kpnplanet.nl

Bij de voorplaat

Calcarina defrancei

Foraminiferen zijn eencellige diertjes met een kalkskelet dat meestal is opgebouwd uit kamers. De enorme vormen- en soortenrijkdom van forams kwam aan de orde in het themanummer van *Gea* jaargang 14/3. Op enkele eilanden van de Japanse Okinawa Archipel komen heel bijzondere forams voor. Ze hebben een stervorm en zijn erg geliefd onder verzamelaars van zanden. Maar er zijn natuurlijk ook andere attractieve vormen, zoals het skeletje op de foto (zie de foto hier naast en de voorplaat). Het skelet bestaat uit calciumcarbonaat en spoelt aan op de kusten van de eilanden wanneer de eencellige diertjes sterven. Ze liggen natuurlijk niet op grote hopen op het strand, dus het verzamelen ervan neemt wel wat tijd in beslag. De hier getoonde foram draagt de mooie naam van *Calcarina defrancei* d'Orbigny, 1826. Het is een vrij grote

▲ Foto: Jacques Feijen.

soort, met een doorsnede van bijna vijf millimeter. Te groot om nog onder de noemer zand te vallen, maar ook te mooi om weg te gooien.

Jacques Feijen
j.feijen@hotmail.com